

Prefaci de la quarta edició

Quan es va publicar la tercera edició del *Codi Internacional de Nomenclatura Zoològica* el febrer de 1985, ja començava a fer-se palesa la necessitat d'una quarta edició definitiva. Tant per a la Comissió Internacional de Nomenclatura Zoològica com, especialment, per als membres del Comitè Editorial que van fer l'esborrany de la tercera edició, va quedar clar de seguida que determinats problemes quedarien sense poder-se tractar, i que les solucions per a aquests tan sols es podrien incorporar en una edició futura. S'havien rebut, i es van continuar rebent, comentaris de la comunitat zoològica mundial, en part derivats de l'experiència en l'aplicació del Codi i en part estimulats pel progrés ininterromput en el camp de la sistemàtica biològica, però suscitats també pel desenvolupament de les tecnologies de la informació. El projecte de formular una quarta edició, el posà oficialment en marxa la Comissió en la seva reunió de Canberra (Austràlia) de l'octubre de 1988, coincidint amb la XXIII Assemblea General de la Unió Internacional de Ciències Biològiques (IUBS). Allà es va avançar que la nova edició del Codi incorporaria canvis importants respecte a les edicions anteriors, tot i que, com en aquelles, aquests canvis haurien de ser compatibles amb les accions adoptades pels zoòlegs en temps passats. Van seguir més de deu anys de discussions i consultes que, juntament amb els resultats que en van derivar, són descrits amb més detall per W. D. L. Ride a la introducció que segueix a aquest prefaci.

A Canberra es constituí un Comitè Editorial per a la nova edició, els membres originals del qual foren H. G. Cogger (Austràlia), C. Dupuis (França), R. V. Melville (Regne Unit), W. D. L. Ride (Austràlia), F. C. Thompson (Estats Units d'Amèrica; president) i P. K. Tubbs (Regne Unit). El juliol de 1989, O. Kraus (Alemanya) substituï W. D. L. Ride en la Presidència de la Comissió i s'incorporà al Comitè Editorial *ex officio*. El 1990, Thompson dimití com a president, tot i que hi va restar com a membre. El succeí Ride, qui, d'aquesta manera, recuperà el paper que tingué en la preparació de la tercera edició.

La futura nova edició del Codi fou discutida en una sessió oberta en el Quart Congrés Internacional de Sistemàtica i Biologia Evolutiva (International Congress of Systematic and Evolutionary Biology, ICSEB) a la Universitat de Maryland (EUA) el juliol de 1990, i en una trobada de la Comissió reunida allà mateix. L'agost de 1991, i per invitació del professor L. B. Holthuis, el Comitè Editorial es reuní a Leiden (Països Baixos) durant uns quants dies, al Museu Nacional d'Història Natural, i durant el mes següent la Comissió i la Secció de Nomenclatura Zoològica de la IUBS van discutir el Codi a l'Assemblea General de la IUBS que tingué lloc a Amsterdam (Països Baixos). La Comissió continuà la discussió del Codi a Leiden, justament la mateixa ciutat on, noranta-sis anys abans, s'havia reunit per primera vegada per a aquest mateix propòsit.

Una etapa fonamental en la preparació de la quarta edició fou una reunió, que durà uns quants dies, del Comitè Editorial a prop d'Hamburg (Alemanya) l'octubre de 1993. Després d'una revisió posterior, l'esborrany de discussió resultant fou distribuït a la comunitat zoològica el mes de maig de 1995. La Secretaria distribuï uns set-cents exemplars d'aquest esborrany a quaranta-tres països com a mínim; d'altres foren distribuïts per l'Associació Americana de Nomenclatura Zoològica i s'obrí un espai de discussió sobre el nou Codi a Internet. O. Kraus i D. Ride van presentar també els nous conceptes i disposicions incorporats a l'esborrany en el número de juny de 1995 de *The Bulletin of Zoological Nomenclature*, juntament amb una sol·licitud de comentaris i suggeriments. El novembre de 1995, A. Minelli (Itàlia) succeí O. Kraus com a president de la Comissió i s'incorporà al Comitè Editorial *ex officio*. El nombre de zoòlegs i d'altres persones de tot el món que van aportar comentaris sobre l'esborrany de discussió va reflectir l'actual dimensió humana del «treball en xarxa». Es van rebre més de vuit-centes pàgines de documents d'unes cinc-centes persones o grups en els dotze mesos que seguiren la primera distribució pública de l'esborrany, ja fos per carta o per correu electrònic. Uns quants documents es van publicar a *The Bulletin of Zoological Nomenclature* (del setembre de 1995 al juny de 1996), la qual cosa motivà discussions addicionals.

Tots els documents rebuts es van classificar i comentar com a preparació d'una reunió d'una setmana del Comitè Editorial a Vicenza (Itàlia) el juny de 1996. Una avaluació acurada de tan extensa col·lecció menà el Comitè a tornar a redactar moltes disposicions; es van abandonar algunes propostes de l'esborrany de discussió (com el «registre» obligatori de tots els noms nous, o l'abandonament de la concordança en gènere gramatical entre els noms genèrics i específics) a causa de les dificultats de caire pràctic o perquè no eren acceptables per un consens prou ampli de zoòlegs. Les conclusions del Comitè, juntament amb els canvis en la Constitució de la Comissió que havia plantejat el Consell de la Comissió, foren discutits detalladament per membres de la Comissió reunits durant el Cinquè ICSEB (Budapest, Hongria, agost de 1996), i una reunió de la Secció de Nomenclatura Zoològica de la IUBS confirmà el seu acord en tots els punts fonamentals, tal com quedà consignat en el número de desembre de 1996 de *The Bulletin of Zoological Nomenclature*. Minelli presentà una idea general de les principals característiques del nou Codi en el XX Congrés Internacional d'Entomologia de Florència (Itàlia), que se celebrà el mes d'agost de 1996, un congrés que fou molt concorregut i que, en acabat, es féu accessible a través de la Xarxa Mundial (World Wide Web).

El 1997 s'acceptaren els canvis fonamentals en el Codi i la Constitució en una votació postal «indicativa» de tota la Comissió. El Comitè Editorial (al qual s'havia incorporat I. M. Kerzhner, de Rússia, l'agost de 1996, tot i

Prefaci

què dimití el febrer de 1998 després de fer nombroses contribucions extremament valuoses) procedí a la tasca de polir i contrastar el text. Diversos problemes seriosos de salut (els quals resultaren ser, sortosament, transitoris) van causar un retard considerable i inesperat. D'altra banda, en reunions de dues o tres persones a Pàdua (Itàlia), Londres i Canbera es féu també un treball útil.

Mentrestant, P. Bouchet, J. Le Renard i R. Roy, ajudats per C. Dupuis (tots ells del Museu Nacional d'Història Natural de París), van començar a treballar en el text francès del Codi. Es va constatar que això era també d'una importància capital en el desenvolupament del text anglès: el Comitè Editorial tingué en consideració les inconsistències o les ambigüitats lògiques detectades durant la traducció.

L'octubre de 1998, quan tan sols quedava pendent completar l'optimització de la redacció formal, el Codi (incloent-hi tant les disposicions com el glossari) es distribuí entre els membres de la Comissió per tal de procedir a la votació definitiva dins tres mesos, que l'havia d'adoptar com a quarta edició; això mateix es féu amb la Constitució revisada. La Comissió va votar per una àmplia majoria (24 vots a favor i 2 en contra) l'adopció del nou Codi, i en el cas de la Constitució el vot fou unànim. Al mateix temps, es comunicaren el Codi i la Constitució al Comitè Executiu de la IUBS, que els ratificà en nom de l'Assemblea General de la Unió.

Aquesta quarta edició del *Codi Internacional de Nomenclatura Zoològica* entra en vigor a partir de l'1 de gener de 2000, de manera que porta la nomenclatura zoològica al tercer mil·lenni. Més modestament i menys rotundament, marca el 242è aniversari de la data formal de l'inici d'aquesta qüestió: la publicació de la desena edició del *Systema naturae* de Linné. La nova edició es basteix, per descomptat, damunt de la precedent, la tercera edició (1985), a la qual substitueix, que, alhora, es basà àmpliament en la del 1961. La preparació d'aquesta edició (com la de les anteriors, val a dir) ha exigít molt més temps del que havien pensat d'antuvi els implicats. Tanmateix, tenim la satisfacció de saber que és el resultat (gràcies, sobretot, al correu electrònic) de consultes més amples i més intenses de les que havien estat possibles anteriorment. Aquest Codi és quelcom més que una mera revisió: com diu David Ride a la introducció que segueix, les noves disposicions permeten a qualsevol zòleg realitzar una sèrie d'accions per mantenir l'ús actual dels noms en circumstàncies que fins ara haurien requerit dirigir-se a la Comissió, i creiem que això mereixerà una àmplia (tot i que no universal) benvinguda. A l'inrevès, les regles són ara menys permissives en determinats aspectes: hi ha criteris addicionals que cal complir per tal que un nom arribi a ser disponible.

Podem preveure que els zòlegs i d'altres usuaris dels noms científics ben aviat demanaran encara més canvis al Codi, tal vegada amb èmfasi en

els aspectes vinculats als procediments per a la catalogació dels noms existents i per al registrament dels nous. Quant al primer aspecte, estan apareixent, en una ràpida successió, bases de dades extensives que es van consolidant gràcies a iniciatives com Species 2000, i la present quarta edició del Codi ha donat un pas significatiu en aquest sentit mitjançant les disposicions per al desenvolupament i l'adopció de llistes de noms disponibles en zoologia. Quant al registre de noms nous, aquesta pràctica ja ha estat introduïda en bacteriologia, i els botànics i zoòlegs poden arribar a acceptar-la, malgrat determinats dubtes i objeccions comprensibles. Si més no en aquestes àrees, el futur de la nomenclatura biològica probablement serà testimoni de la convergència entre les diferents tradicions que van divergir durant el segle XIX.

La jerarquia linneana convencional no podrà sobreviure tota sola: haurà de coexistir amb les idees i la terminologia de la sistemàtica filogenètica (cladística). Des d'una perspectiva cladista, sovint es considera la nostra nomenclatura tradicional alhora massa prescriptiva i massa permissiva. Massa prescriptiva perquè obliga tots els tàxons (i els seus noms) a encaixar en categories jeràrquiques arbitràries. Massa permissiva perquè es pot aplicar igualment a grups parafilètics i a grups monofilètics. Així doncs, cal esperar que es presentaran noves propostes. Tanmateix, àdhuc en la perspectiva de nous desenvolupaments, creiem que mai no serà possible, o desitjable, desfer-se de dos-cents cinquanta anys de taxonomia i nomenclatura linneana zoològica (i botànica). Caldria tenir sempre present que una funció important de les classificacions és la recuperació de la informació. La tradició linneana es complementarà, però no se substituirà, amb noves eines semàntiques i lèxiques.

En tancar aquest prefaci, volem expressar el nostre agraïment a tots els qui han contribuït a la preparació del Codi: ho fem no tan sols en nom nostre i en el de la Comissió, sinó també en nom de tota la comunitat zoològica i, per descomptat, de molts altres usuaris dels noms científics dels tàxons animals.

Aquest agraïment inclou, tot i que la llista no és completa, les persones següents: David Ride i la resta dels membres del Comitè Editorial al llarg dels anys, els membres retirats i actuals de la Comissió (molts dels quals ajudaren notablement durant les reunions i per correspondència), Philippe Bouchet, Jacques Le Renard i Roger Roy, els traspassats Richard Melville i Curtis Sabrosky, els qui per la seva hospitalitat feren possible les reunions editorials de Canberra, Hamburg, Leiden i Vicenza, els directius de la IUBS i el personal de la Secretaria de la Comissió i de Biosis UK (editors de *Zoological Record*). Agraïm a Robert Barnes, catedràtic de Llengües Clàssiques a la Universitat Nacional Australiana, llur assessorament sobre el gènere gramatical en llatí i en grec. La Comissió i nosaltres mateixos volem

Prefaci

expressar la nostra especial gratitud als centenars de persones de tot el món que van fer comentaris i suggeriments, tant a les reunions com per carta o per correu electrònic; sense el seu interès i les seves contribucions, el Codi possiblement no reflectiria les necessitats i opinions dels zoòlegs actuals fins al punt que esperem que ho faci.

Finalment, agraïm a la Societat Francesa de Sistemàtica i a la Associació Americana de Nomenclatura Zoològica llur valuós suport econòmic per a la impressió d'aquesta edició; en el context de l'ajut d'aquesta darrera volem esmentar una vegada més el desaparegut Curtis Sabrosky, la contribució final del qual al Codi fou el generós llegat a l'Associació que féu possible la seva ajuda.

El prefaci de la tercera edició conclouïa: «No hi ha cap Codi que sigui perfecte. Cap no agradarà tothom. És certament poc probable que hi hagi cap Codi que sigui satisfactori per a totes les persones». Aquestes paraules sempre seran certes, però ara, tal com van fer els nostres predecessors, escau recomanar el nou Codi als zoòlegs.

ALESSANDRO MINELLI, president (1995-)

OTTO KRAUS, president (1989-1995)

Comissió Internacional de Nomenclatura Zoològica